

SEMMANARI CONSTITUCIONAL

POLITIC Y MERCANTIL

DE MALLORCA.

del Disátte 30 de Dezembre de 1820.

CONSTITUCIÓ ESPAÑOLA.

Art. 6. — *El amor de la Pátria es una de las principales obligaciones de tots los Españòls, y axímatex el ser justs y benéfics.*

Aquest article está fundad demunt un precette moral, al que deven el nom immortal, y la fama etèrna que tenen encàre las célebres Repúblicas de Grécia y Roma: per el que las Ciutads españòlas de Numancia y Sagunto se sepultáran intrépidas bax de gloriozas ruinas: y per el que nozaltres á res reparárem en aquesta guèrra última tan cruèl y dezastróza en que mos som vists. ¡Dols amor de la Patria! Tu encens el còr de los homens per sacrificarse gustozos per el honor y la glòria de la sua Nació: tu ets qui los ánimas á pèrda la vida per las lleis y los costums en que 's son criads; y tu has de ser també qui los has de mostrar el camí de la *Justicia y Beneficència*; qui los has de donar llum per no confondrete ab l'amor del País; puis no 'y ha país bô, ahont no 'y ha Lley, no 'y ha Lley ahont no 'y ha Justicia, y no 'y ha Patria ahont falta la Lley y la benèfica virtud.

La persona poseida del amor de la pátria, no desijja sino 'l be'n estar de los seus conciutedans, l'honra y la felicidad de la Nació, l'unió y fraternidad entre 'l pòbre y el ric, lleis justas y benéficas y la sua observancia, y al matex temps l'abolició de las injustas y opresivas; el arreglo de los costums, y ja may las intrigas, las berayes, las enemistads, los partids y los renòus. ¡Ey pòd haver còza mes dolsa que la comunicació y amistad entre tots los d'un Poble? Esperits inquiets, la Patria vos crida 'n el seu amor, vos encarrega ser justs y benéfics; ¡que perventura vos parle malament? Esperits inquiets, vils interesads, amantes solamente d'el vostro be particular, la Patria vos perdóna, però callant almenos confesau la vostra culpa, ó esmenaule corresponent

en el seu amor. ¿Vozaltres (si es qu' hey haje esperits tant dolents) los qui seduïu al pòbble innocent, devall devall y á la sordina, que dezijjan? ¿Que mos matém nozaltres ab nozaltres; que emprobiguéim mes á la Nació; que cobriguéim los camps de mòrts y de sanc; que tepém de llagrimas la venerabble cara de los nòstros páres; que siém el horror de las nòstras espòzas; el torment de los nòstros fills, y l'amargura de las nòstras estimadas; qu' arruiném l'edifici de las nòstras Lleis; y q' ultimament vengán las altrás Naciones. y se partescan l'España? ¿Axí amáu á la Patria; y prócurau la sua ruina? ¿Axí amau la Religió Divina de los nòstros Páres; y meditau el estermini de las institucions qui la protejexen? ¿Axí amau al Rey; y dezijjan que sia perjuro?..... Están encare dins las nòstras oreyas aquellas paraulas que 'l Rey digué 'l venturós dia 10 de Mars d'el prezent aña: *He jurad aqueixa Constitució per la qual suspiraveu, y seré sempre el seu mes firme apoyó.... Marchém francament, y jò 'l primer, per el camí Constitucional.* Paraulas en qu' afiansá per á sempre la felicidad de la Nació y la seguretat d'el seu Tròno; y en que doná los mèdis per correspondre 'l amor de la nòstra Patria qui consistexen en l'observancia de la Constitució que tan amorozament ella mos ha donad. Paraulas en que declará á los Españòls tots; y á las Naciones d'el univèrs, que si 'nganát un temps per traidors vils, cregué de bõna fe no convenía jurar la Constitució, l'esperiência dolorosa de sis añaís de desgracias, l'obligava poderozament á tornar prenda 'b franqueza el camí de que l'havían sepepad l'innorancia, la malicia, y el esperit de venjansa de los seus conseyers.

Ell jurá la Constitució, y desde 'ntonces l'havém vist sempre decidit per lo matex, y sempre fòrt; sempre l'havém vist cumplir exáctament la sua paraula, y may faltar á ella. Encensads, los qui 'sperau veurel tant bax, tant vil, tant impío còm vozaltres; aguardant que romprá 'lgun dia un jurament tan sagrad, no 'stimau la vòstra Patria, puis feis poc ó jens de favor en el seu cap; deshonorau al Rey.

Obbligad d'el fòrt y suave amor de la Patria; volgué ser just y benèfic com lo es de còr y d'esperit, volgué donar una pròva jens equívoca, y feu el inviolable jurament.... Jurament que ja may heurían de fer los Reis, si los hòmens estimasen á la sua Patria, ó per millor dir, si la desconfiansa no ocupás el llòc de la bõna fe. Un còr rètta y senzill, un amor decidit á la veritat, una firmeza etèrna en las paraulas, son los principals fonaments d'el Tròno, puis demunt aquestas virtuds estríba l'edifici social còm deya Platón en el llibre 5. de Lleis: *la bõna fe es el fona-*

ment de la sociedad humana, y la perfidia y l'engañi es la sua pèsta.

Però la desconfiansa de los hòmens necessita la sanció y garantia sagrada d'el jurament, y per lo mateix jurá marchar francament per el camí Constitucional. Prengué'l Etern per testimoni de la sua sinceridad, pronunciá ab respètta el nòm d'el Omnipotent, y el feu fiador de la sua promeza. Ni la restricció mes petita, ni la mes mínima reserva trobàren cabuda en el seu pit; en fin áma de tot á la Patria, y tot se doná per ella; sacrificá per el be de la mateixa tots los alagos y seduccions de l'ambició, y tots los atractius d'el poder absolut; y doná una llió á los qui preferexen el seu be particular á tot el de la Patria entéra.

Ell no's capás de deshonrar la Religió y espozarla á la burla y bèsa de los impiós, tornant arrera vuy, lo que jurá un dia. Aconsejar en aquest Rey que dezañi la ira de Deu y de los hòmens, sentse perjuro, es el cúmulo d'el atraviment, de la ceguedad, y de la corrupció; la pròva mes gran d'el avorrimient á la Patria, y d'un còr cruèl y pervèrs; y esperar que lo fuses per tornar tirar á la Nació dins l'abisme obscur en qu'estava sumerjida, sense reparar que no's possible arribari sino per mix de montañas de cadàvers, y rius de sanc.... Falta nòm que donarios, en no ser el d'infernals y diabbles.... Aquests esperits maquiavèlics desprecien á Deu y á la sua justicia, trepijjen la Religió quant l'invòcan, asesinan la Patria, y diven que l'estiman. ¡Miserables! la Patria mateixa vos dóna una Constitució que si feis lo que diu, feréu lo que deveu. En ella stán cifradas las maximas de la Religió y las del amor de la Patria; y en ella el pacte etèrn qui mos ha d'unir per á sempre. ¡Ay d'aquell qui rompra aquest pacte! Puis sou Cristians, oiú al Señor per boca d'el Profeta Ezequièl: *¡Prosperará, se salvará, evitará el castic qui romp el pacte? Per vida mia que pozaré demunt el seu cap el jurament que despreciá, y el pacte que va rompre. El tireré dins los meus filacs, l'enboliqueré dins los meus lasos, el torneré á Babilonia, y alla'l sentenciaré per la perfidia qu'ha comeza despreciantme. Tots los dezertors qui'l seguescan, tot el seu exercit morirá á fil d'espaza, y los qui podrán escapar anirán fofitins per tots los Reyes.*

¿Y voldríeu qu'aquests castics caiguesen demunt el nòstro Pare, el nòstro Rey, el nòstro consó? Qui no'tima al nòstro Rey no pod estimar la nostra Patria. ¿Y vozaltres diréu que l'estimau? Sabém la vostra ordinaria sortida: *Jurá per forza: no te llibertad.* ¡Fills malaíds de Noè! vozaltres el dezonrau máse; el feis mentider, covard, tímido, y indigne d'el tróno qu'ocupa.

Los covards sou vozaltres qui no mes tirau la pedra y amagau la ma: los mentiders sou vozaltres qui no mes escampau noticias per alarmar los pòbbles y prepararlos uns cuantre los altres: los indignes sou vozaltres qui murmurau perque no cercan que sas cozas vajan be y la Patria prosper per no pèrda los vostros injusts interèsos. ¡Ah! mudau, mudau, que l'inezzorable espaza de la Lley penja d'un fil d'araña demunt las vòstras vidas criminals. Alsau la vòstra veu Rey magnánim, y digau en aquests, còm Deu á los d'el seu Poble *Pensaveu malvads, que jò era còm vozaltres?* Jò, jò vos llevaré la mascara, jò vos faré avergonhir de los vòstros judicis; y añaui, estau obligads á amar á la Patria, y no la amareu si no observau las Lleis qu'el vostro Rey ha jurad, Lleis que qui no las observa no's bòn Españòl, perque no's just y benèfic qui no las vòl y no desija que s'observan. El ser patriòte no consistex en dir *Constitució Constitució* sino en donar pròvas del amor que se deu tenir á la Patria, á la justicia, y á la beneficència, en cumplir ezzactament lo que la matexa Constitució vos enseña, en no rompre 'l digut respètte á la Religió, en fer tot el be possible sens essepció de persona, y en ser francs, leals, humils, iudulgents, pacífics, justs, y hòmens de be.

El Cabrer de Lòfre, el Pastor de Solleric, y el Doctó Pere d' Alaró.

Cabrer.

¿Que 's exó d'eleccions Pastor, vex que totas las vilas estan sommogudas, se dividexen en partits, y per fer un Bal-le tot son quimeras á matar? Quinas frioleras son aquestas! Quinas pendèncias tan affluxadoras! Quins renòus tan escuzadors! No diu el Doctó Pere que la lley are mos dona un camí rètta qui no admet divizions de parers ni opinions contrarias? Que solament la Constitució ben observada á la lletra servex de guia en totas las eleccions? Com puis fentlo axí ha de ser possible que se móguen partids ni opinions entre los que han jurad l'observancia d'una lley tant bõna?

Pastor.

Ah! Cabrer, Cabrer, que 'ts d'innorant, tu no 'a entens, tu ets en Juan de bõna fé. ¿No saps tu que feta la lley feta la trampa? saps que d'esperits inquietos per seguir las suas convenièncias, ó per fer algun negòci, ó per venjar-se de los seus contraris, forman un aplec de vòts, s'ajuntan y vòlen l'elecció per ells, maldament sia rompent los articles mes sagrads de nòstra Cons-

titució. No tenen altra mira sino la sua conveniència, y caiga allà hont caiga. Vòlen treurer partid y no tenen per bõns espanyols sino aquells qui los seguexen, y donan l'oblada d'anti-constitucionals á tots los qui no son de la sua casoleta. No vòlen que se los fase ièrs, pretenen ferse ámos de las mel-las, y jugan las cartas d'una manera que vòlen fer sortir còm á cauza de la Constitució la de las suàs miras particulars. ¡Quins constitucionals son aquests, qui mentras los surt de la boca, *Constitució, Constitució*, rompen los seus articles á cada pasa! Invòcan l'observancia de la Constitució; y ells no'n fan tròs. Forman d'aquest sagrad còdic un sistema de govèrn per las suàs convenièncias.

Cabrer.

Jo no 'uentenia axí, y per lo pòe que lo he sentid explicar al Doctó Pere còlca vegada que l'he trobad casant en las garrigas de los tosals verds, en figurava que tots los qui s'enomenavan Constitucionals eran hòmens de bé, eran justs y benèfics, que solàment los movía un pur amor de la Patria sens mes interés que'l be de totòm; que mos donavan ezemple á nosaltres innorants no trabucant un pèu per demunt los seus articles moldament fos cuantre 'l seu interés pròpi, qui ab prudència y dulzura, (qui com diu el Doctó Pere ha de ser la diviza de la Hibertad espanyola) duyan á los seus jermans per el camí de la felicitad, esplicant còm el nòstro Vicari ab suavidad y paciència la matexa Constitució, fentmos veure que 's una lley fundada sobre la lley natural y divina, cuya observancia fa de los espanyòls uns hòmens bõs, sencers, rezòlts y determinads per la justicia y bona fe, ingènnos y amantes de la veritat. Però tot es al contrari. Jò no som hò per axò, jò si pec, es perque no'y sé mes; però sé creure lo que 'n diven los qui'n saben mes que jò, y el Doctó Pere y el nòstro Vicari ja comènsan á obrirme los uis. Puis còm dic tot es al contrari, jò no vex sino partids y divisions en to-tas las vilas qui se pegan á crema ròba, y no venen d'òdi á la Constitució, sino de personalidades, y de pasions baxas y ruins. Hòmens qui pretenen que tot lo saben, en lloc de procurar la felicitad de tots qui se tróba en la Constitució que tots pretenen observar: èrran el camí, y plens d'amor pròpi fan el seu cap en-vant, y el últim s'arruinan y se destruxen. Jò no sent parlar sino de renòs, còm qu'haje de ser la fi d'el mon, per hon se vuya el Govèrn ha d' enviar misès per aclarir los enbuis.....

Pastor.

Dexem el bestiar dins aqueixa garriga qui dona bòn pasturajje, y enem en vòlta d'aquell puxxet ahont he sentid alguns tirs d'es-

copeta, y si cas es el Doctó Pere, veurás còm mos explicarà la cauza d'aquests absurdos y dezavenências.

Cabrer.

Doctó Pere, de bòn tòc arriba, teniam la disputa sobre aquests viléros qui cada punt se barayan, qui compren vòts, qui reperiexen billets á sañayadas, y qui per fer las eleccions d'el Ajuntament en las vilas no tenen sino partids y diferèncias. ¿La Constitució que 's mara de discordias? Ja may havia vist tant de rebumbôri ni malas voluntads.

Doctó Pere.

Que deis jermans? La Constitució es una carta donada á los españòls per la sua regeneració política y moral, carta qui conté unas lleis plenas de sabiduría, y reunex en los qui l'observan un cúmulo inmèns de virtuds totas en grau heròic; perduda, corrompuda 'stava España y no 'y havia altre remey per tornarle 'n si, sino l'establiment d'una lley fundamental, qui al matex temps qu' ha de fer la felicidad de tota la Nació, ha de dotar á los españòls d'unas virtuds heróicas y cristianas en summo grau; ella ha de destruír de sòca á rèl los vicijs y la corrupció tan inveterada, á cauza d'el desenfreno de las pasions durant el temps amarc d'el despotisme. ¿Que pensau que de vuy á demá havem de ser sabís, perque havem mudad de Govèrn? ¿Que vos figurau que la Constitució perque 'stá plena de máximas de virtud, mos ha de fer luego dotads de la virtud matexa? Vos enganau. No 's ser constitucional tenirle sempre á la boca. Los vertaders constitucionals encáre son molt pòcs. Ells son tant clars còm los campanás. No vos penseu qu' aquells qui se titulan constitucionals lo sian tots. Los mes no han reflexionad detenidament demunt los seus articles, ni menos han erreglad la sua condutta segons los sabís principis d' aqueta sagrada carta. Eli reynan encáre 'n el nôstro còr los vicijs d'el hòme vey d' en temps pasad; y axí no 'y ha qu' admirarse de las mostruosidades que succeïxen en el dia, y majorment en el temps primer en que havem romput las cadenas de l' esclavitud.

Som novicis encare en orde de la llibertad, no sabem apreciarle y principalment en el acte majestuos d' elegir á los nôstros Governants, acte gran y popular fill de la soberanía de la Nació, cuya nació som nozaltres reunids, acte sul lime qui demana hòmens conformes á la Constitució dotads de las virtuds qu' ella ensenya, perque no caiguen en algun essés ó pecan per algun estrem; y per axó no 'y ha qu' estreñiar qu' en llòc d' obrar en aquest acte de llibertad, ab nòbble desprendiment de tot interés particular, mos parem en las miras que dona á cada cual la sua pasiô.

dominant, d'ahont tenen origen tants de partids, intrigas, re-nous y dissensions.

Peró no sempre será axí, á mezura que los españòls anirán instruintse en los principis que mos enséña la Constitució, y que las llums de la verdadera sabiduría s'estendrán ó anirán estenintse; dezapareixerán los nòstros vicijs y los errors qui mos ofuscan l'enteniment, se morirá la mala rêl, y brotará en el nòstro còr el dols amor de la patria, d'el dezinterés; d'el be comú, y d'el heroisme en totas las virtuds mbrals y civicas qui forman el caràcter vertaderament constitucional; y quedarán sofocadas las pasions baixas y rateras qui are mos precipitan en mil dezordes.

En el día tenguém llastima de nozaltres matexos per motiu de la nòstra innoçencia, y estiguém sumizament obedients á los preceptes de los Pares de la Patria, qui tant de cuidado prenen en diffundir per totas parts la llum amable de la benedicta sabiduría, dedicantse ab gran y hobbble entusiasme en cercar y escullir los mèdis de radicar las virtuds en el nòstro còr, y de fer general l'instrucció y l'urbanidad.

Cabrer.

Exó's hòme, si tots los qui'n tenen obligació lo feyan d'esta manera; si s'esplicava la Constitució d'aquèst mòdo; no aniriam tan enrèra.

Pastor.

Be diu el Cabrer, ¿perque no s'ha d'enseñar al pòbble lo qu'ha de fer? ¿Vòlen qu'observém la Constitució y no mos diven en que consistex? mos diven desde la tiòna, y que l'havém d'observar; però no mos mostran el còm: mos diven qu'es bona; pero no mos enseñan el porque.

Doctó Pere.

El Rey ha mandad que los Rectors y Vicaris l'esplican á los seus filigrezos, ja ni ha qui lo fan; si no'u fan be, es porque devegadas no'n saben mies; però jo vos tenc dit qu'á pòc á pòc se va lluní, que seguiguém l'orde de las cózas, el be ve á pòc á pòc, y la friso lo pòd pèrda tot. Vel-lém vel-lém porque la Religió y la virtud aseguren el seu tròno per be y consòl de los hòmens; evitém escrupulozament tot mal ezemple, y aduc tota imprudència, y los Rectors, y los Vicaris, y tots nozaltres no mos treguém d'el cap que serém responsabls de las suas rézultas; y esperém d'el sá judici y énteniment y bonas intencions d'el Poble Españòl aquella moderació y templanza qu'altres Nacions han adquirid á forza de desdichas y desgracias.

	li. ^s so. ^s d. ^s	li. ^s so. ^s d. ^s	li. ^s so. ^s d. ^s
Xexa, la barcella.	19	18	17
Blat gros.	17	17	16
Blat manut.	16	16	15 4
Blat forastér.	17		
Ordi.	7 6	6 8	6 4
Sivada.	5	4 4	3 10
Favas grosses, l' almut.	2 2	2 2	1 10
Favas petites.	2	1 10	1 8
Favas forasteras.			
Mongetas blancas.	4 6	3 8	4 4
Mongetas negras.	4		3
Siurons.	4 2	3 8	4
Fazols.	3 8	3 4	3 4
Guixas.	2 2	2	1 8
Mellas, la quartera.	2 15	2 10	
Besó, lo quintá.	10 10	9 10	
Garrovas.	14 6	18	
Formajje.	10	11 13 4	13
Llana.	14 10	16	13 10
Llí.			
Llí forastér.	55	60	
Cáñom.	15	17	16
Páya.	8	7	
Sucre blanc, la lliura.	4 4	5 4	
Sucre terciat.	3 6	4	4
Arrós.	1 4	1 5	1 4
Safrá del país, l' unsa.	18		
Oli vell, cortá.	1 5		1 5
Oli novell.	1 2	1 1 6	1 2 6
Aigordent anisada, el cortí.	4	4	
Olivas, l' almut.	2	1 6	1 8
Tosinos de past, la arrova.	2 15	2 8	2 10
Tosinos d' aglá.	2 6	1 18	
Carbó d' auzina.	4 2		
Carbó de mata.	3 2		
Moltó, la lliura.	8 6	8	7
Bou.	7		
Carn comuna.	6	5	4 6

IMPRENTA DE FELIP GUASP.